

GARSO Š MOKYMAS

Informacija tėvams

Garsų tarimo mokymas vyksta tam tikru nuoseklumu. Iš pradžių vaikas mokomas taisyklingai ištarti atskirą garsą, vėliau garsas įtvirtinamas skiemenyse, žodžiuose ir sakiniuose. Paskutinis etapas – įtvirtinti garsą kasdienėje kalboje ir išmokyti jį atskirti nuo panašiai skambančių garsų. Svarbu lavinti ir foneminę vaiko klausą, t. y. gebėjimą išgirsti nurodytą garsą skiemenyse, žodžiuose ir sakiniuose.

Garso Š tarimas

Tariant garsą š dantukai nestipriai sukąsti, platus liežuvis pakeltas į viršų, lūpytės atkištos į priekį „dūdele“. Oro srovė šilta.

Parengiamieji pratimai

1.

Ištemti lūpas šypsenai, po to atpalaiduokite. Skaičiuokite: vienas – lūpos šypsosi, du – grįžta pradinę padėtį.

2.

Atkišti lūpas į priekį „dūdele“, po to atpalaiduokite.

3.

„Linksmas- piktas“. Aptarti, kaip atrodo pikto ir linksmo žmogaus veidas, kai išstursite žodį „linksmas“ vaikas ištempia lūpas į šalis (šypsosi), kai sakysite „piktas“ – atkiša jas į priekį „dūdele“.

4.

„Nepaklusnus liežuvis“. Truputi praverkite burną ir padėkite platų liežuvį ant apatinės lūpos. Po to pakelkite jį į viršų ir, uždengę viršutinę lūpa, laikykite ramioje padėtyje.

5.

„Saldžios lūpos“. Iškiškite platų liežuvį ir uždengkite juo viršutinę lūpa. Judindami liežuvį į kairę ir į dešinę puses, nuvalykite nuo lūpos „medų“.

6.

„Armonikėlė“. Nusišypsokite, parodykite dantis. Praverkite burną ir, prispaudę platų liežuvį prie gomurio, išsižiokite ir užsičiaupkite. Stebėkite, kad šoniniai liežuvis kraštai būtų vienodai prispausti.

7. Išsižiokite. Pričiulpkite liežuvį prie gomurio ir atleiskite. Paklaksėkite.

8. „Dažytojas“. Liežuvio galu pirmyn – atgal braukite per gomurį.

9. „Krepšelis“. Iškiškite platų liežuvį. Pakelkite jo galiuką ir kraštus į viršų (viduryje atsiranda įdubimas).

10. Padarykite „krepšelį“ burnoje, dantis sukąskite. Atkiškite lūpas į priekį ir pūskite oro srovę į liežuvio galą (š-š-š).

Garso Š įtvirtinimas skiemenyse

Kai vaikas taisyklingai išmoksta išstarti garsą š, pereiname prie jo mokymo skiemenyse. Pabrėždami tariamą garsą š, lėtai tarkkite skiemenis (vaikas juos kartoja).

➤ še šė ši šy
➤ ša šo šu šū
➤ aša ošo užu ūšū
➤ šei šiau šiuo šiu
➤ šo-šuo šai-šau

➤ ši šy še šė
➤ šo šū ša šu
➤ eše ešė iši yšy
➤ šai šau šuo
➤ ši-šie še-šei

➤ aš oš už ūš
➤ eš eš iš yš
➤ eš-eš iš-yš
➤ už-ūš aš –oš

➤ oš ūš aš už
➤ eš eš yš iš
➤ aš-oš už-ūš
➤ eš-eš iš-yš

Garso Š įtvirtinimas žodžiuose

Jei vaikas lengvai ištaria garsą š skiemenyse, pereikite prie žodžių mokymosi. Pabrėžkite tariamą garsą š, stebėkite liežuvio padėtį. Paaiškinkite nežinomų žodžių reikšmes.

Ša-	Šaka, šakė, šamai, šakutė, šalikai, lašą, muša, peša, neša, šala, šakaliai, šakutė, šamai, ašaka, nuošalė, papuošalai, kemša, kiša...
Šo-	Rašo, maišo, šoka, šokiai, šonai, šoviniai, pašonė, plyšoja, kyšoja, kamšo, tašo, taršo, telkšo, paišo, plėšo...
Šu-, šū-	Šukė, šutina, kišu, nešu, rišu, pešu, šukuoja, šunidė, šuliniai, riešutai, šukauja, šūviai, viršūnė...
Šai-	Pašai, šaipūnai, maišai, riešai, plaušai, kaušai, apmušalai, niekšai, įrašai, maršai...
Šau-	Šaudo, šauna, šaukia, kamšau, prašau, rašau, tašau, šaudyklė, šauliai, šautuvai...
Šuo-	Šuo, šuoliai, šuorai, šuoluoja, finišuoja, tušuoja...
Šui-	Priešui, lašui, riešui...
Aiš-	Aišku, gaišta, raišta, apraiška, maištauja, priekaištauja...
Auš-	Aušta, patauška, tauška, pliauška, aušra...
Ieš-	Ieško, iešmai, ieškojo, ieškovai, pieštukai, viešnagė, viešpatauja...
Uoš-	Puošnu, kuokštai, papuošta, paruošta...

Garso Š tarimas priebalsių samplaikose skiemenyse

➤ ške škė ški šky   ➤ šle šlė šli šly   ➤ ška ško šku škū   ➤ šla ško šku škū
➤ špe špė špi špy   ➤ šte štė šti šty   ➤ špa špo špu špū   ➤ šta što štu štū

Garso Š tarimas priebalsių samplaikose žodžiuose

Šta-	Štanga, ankšta, aukšta, aušta, mankšta...
Štai-	Pokštai, aukštai, lukštai, pirštai, bokštai, šaukštai, aukštaitė, štai...
Šte-, štė-	Kepštelėjo, gurkštelėjo, pykštelėjo, paukšteliai, aikštė, inkštė, lėkštė...
Štu-, štu-	Koštuvai, Ivoškuvienė, muštuvai, tuštuma, neštuvai, peštukai, aštuoni...
Šva-, švai-	Švarina, švarkai, švara, atšvaitai...

Šve-	Švendrė, šventė, švedas, švelni...
Švi-, švy-	Švilpauja, švinta, švitina, švilpynė, Švitrigaila, švyti, švytuoklė, švyturiai...
Šla-, šlai-	Šlama, šlapo, šlapdriba, šlakai, šlakuota, tešla, tešlainiai, šlaitai...
Ška-, ško	Barška, braška, tarška, barškalynė, barškuolė, poška, ožka, tarškalai, rūškana, pleška, pyška, teška, škotai, raško...
Špa-	Špatai, špaga, šparagai...
Šne-	Šneka, šnervė, šnektas, pašnekovė...
Šra-, šrai-	Dešra, aušra, mišrainė, vikšrai...

Žodžiai, kuriuose tariame keletą garsų S

Šaškė, šaukšteliai, šašeliai, šerkšnija, šeškai, Šešupė, šlamštė, švirksčiai, šeštokė, šykštuolė, šmaukštelėjas, šmurkštelėjas, šešėliai, šešiolika, šiaušia, širšė, šešėliai, šniokštė, šermukšniai, šniukštinėja, šykšti, šiukšlynai, šiurkšti, šnypštė...

Garso Š įtvirtinimas sakiniuose

Meška neša.	Šalnė išplovė lėkštę.	Šalia kelio šokinėja šarka
Šalnė piešia.	Šeimininkė neša vištą.	Aušra nuplovė šaukštą.
Kiškiiai miške.	Aušra rašo laišką.	Takšt takšt krapnoja lašai.
Aušta aušra.	Višta padėjo kiaušinį.	Šarūnė turi aštuoniolika pieštukų.
Ošia miškas.	Miške sūkauja vaikai.	Mama išvalė šaldytuvą.
Šiandien atšilo.	Šunys plėšo šaliką.	Meška yra plėšrūnė.
Šeši šimtai.	Šarūnė valgo šokoladą.	Matėme taškuotą plaštakę.
Laša lašeliai.	Aušra iškepė kiaušinį.	Laiškininkė atneša laišką.
Aukšta pušis.	Alė šukuoja šuniuką.	Krepšelyje yra daug kriaušių.
Švilpia vėjas.	Šarūnui nupirko šautuvėlį.	Elytei į pirštelį įgėlė širšė.
Miške matėme lūšį.	Šalikelėje telkšo bala.	Aš išmokau eilėrašį.
Višta deda kiaušinį.	Aš pirkau tešlainių.	Mano pirštinė pirštuota.
Noksta vyšnia.	Meškino iškamša.	Šiaurėje gyvena meška.
Rišu šaliką.	Aušrelė puikiai šoka.	Šeimininkė minko tešlą.

Garso Š įtvirtinimas eilėraščiuose, skaičiuotėse

K. Kubilinskas

Šarkos košelė

Šarka raitė beržo tošį
 Šarka kaitė grikių košę.
 Virė virė ir nemaišė
 Tik į tyrę snapą kaišė.

Skaičiuotės

Šeši meki
 Šmuku muku
 Paprašykime pieštukų,
 Pieškim kiškį,
 Pieškim mešką,
 Pieškim vištą,
 Pieškim šešką- Tu.

Pykšt pokšt šautuvai,
 Meška miškan lapatai.
(Lietuvių liaudies skaičiuotė)

Šakutė makutė taukšt,
 Per uodegą pliaukšt.
(Lietuvių liaudies skaičiuotė)

Šuo šunį, šuo šunį,
 Šuo uodega tikšt-
 Ir nieko nebeliko.
(Lietuvių liaudies skaičiuotė)

Parengta pagal:

Andrijanova A., Vilkienė S. Garsų tarimas. Kaunas (1990)